

Tıbbi Mucizeler

Tıbbi Mucizeler

Tıp Tarihinden Yaşamı
Değiştiren 100 Gelişme

Dr. Eugene W. Straus
& Alex Straus

Resimler: Bette Korman

TIBBİ MUCİZELER

Tıp Tarihinden Yaşamı Değiştiren 100 Gelişme

Bu kitap ilk kez 2006 yılında “Medical Marvels” ismiyle
Amerika Birleşik Devletleri’nde Prometheus Books
tarafından yayımlanmıştır.
Kitabın Türkiye hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

© 2006 Dr. Eugene W. Straus, Alex Straus

Türkçe yayın hakları:
© Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. şti.
şahkulu Mah. Büyük Hendek Cad. Brot Apt. No:4/10 34421 Beyoğlu İstanbul
Tel: 0212 245 08 39
domingo@domingo.com.tr
www.domingo.com.tr

Domingo, Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. şti.’nin markasıdır.
Sertifika No: 12746

Yazarlar: Dr. Eugene W. Straus ve Alex Straus

İllüstrasyonlar: Bette Korman
Çeviri: Nurchihan Durmuş
Editör: Fenni zalp
Bilimsel Danışman: Doç. Dr. Ahmet Topuzoğlu

ISBN: 978-9944-0837-4-4

1. Baskı: Nisan 2009

4. Baskı: Mayıs 2016

Kayhan Matbaacılık San. Tic. Ltd. şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad.
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 244 Topkapı Zeytinburnu İstanbul
Tel: (212) 576 00 66 Sertifika No: 12156

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir
bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil,
elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

*Hayatımın anlamı, her şeyim
Bette'e*

Dr. Bernard Straus, Pearl Whitehorn Straus,
Dr. Mark Straus, Dr. Robert Krasnow,
Dr. Israel Miller, Dr. Solomon Berson ve
Dr. Rachmeil Levine'in

değerli anılarına

İçindekiler

TEŞEKKÜR	13
ÖNSÖZ	15

TIP TARİHİNDEN YAŞAMI DEĞİŞTİREN 100 GELİŞME

1. Terk Edilmekten Tedavi Edilmeye	19
2. Doktor-Hasta İlişkisi	23
3. Hipokrat Yazıları	26
4. Mikroskopik Hayatın Keşfi	29
5. Tıbbi Veriler ve Şu Anki Hastalık Öyküsü	33
6. Galenik Tıp	37
7. <i>İnsan Bedeninin Yapısı Üzerine</i> Andreas Vesalius	40
8. Fizik Muayene	45
9. Kendi Gözleriyle Görmek: Otopsi	49
10. <i>Kalbin Hareketleri Üzerine</i> William Harvey	53
11. Tanısal Amaçlı Röntgen Muayeneler	57
12. <i>Mide Özsuyu ve Sindirim Fizyolojisi Üzerinde Yapılan Gözlem ve Deneyler</i> William Beaumont	61
13. “Sinirbilim” ve Organ Sistemlerinin Koordinasyonu	63
14. “Kimyasal Ulaklar” ve Hormonların Keşfi	67
15. Hastalıkların Mikrop Teorisi	71
16. Çiçek Aşısı	76

17. Aspirin	82
18. İnsülin Tedavisi	84
19. Florence Nightingale ve Modern Hemşirelik	87
20. Kanalizasyon Sistemlerinin Gelişmesi	92
21. Bayındırlık Hizmetleri ve Sağlık	97
22. Paul Ehrlich'in "Sihirli Mermileri"	99
23. Çiçek Hastalığının Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Yok Edilmesi	102
24. Gregor Mendel'in Genetik Bilimine Katkıları	105
25. Friedrich Miesher'in İltihabın İçindeki DNA'yı Keşfi	109
26. Oswald Theodore Avery <i>DNA'nın İşlevi</i>	111
27. DNA'nın Yapısını Ortaya Çıkaranlar: James Watson, Francis Crick, Maurice Wilkins ve Rosalin Franklin	114
28. Genetik Kod	120
29. Tropikal Tıp	127
30. Mikroskoplar	130
31. Peşte'nin Delisi	134
32. Doğum Kontrolü	137
33. George Seldes'in Sigara Kaynaklı Hastalıklara Karşı Başlattığı Savaş	142
34. Penisilin	147
35. Cerrahi Anestezinin Gelişmesi	151
36. Kan Nakli	157
37. Modern Cerrahi Yöntemler	160
38. Çocuk Felcinin Kontrol Altına Alınması	162
39. Kalp Sondası ve Benzer Yöntemler	166
40. Kolesterol ve Kalp Damar Hastalıklarının Metabolizmaya Bağlı Nedenleri	169
41. Laboratuvar Farelerinin Bronx'taki Tangosu: Radyoimmüno Analiz Yönteminin Gelişmesi	175
42. Virüslerin Keşfi	182
43. Retrovirüsler ve Onkogenler	186
44. Koch Postulatları	189
45. C Vitamini ve Vitamin Kavramının Zaferi	192
46. Karbolik Asit Emdirilmiş Sargı Bezleri	196
47. Dış Hekimliği	198
48. Viagra'nın Keşfini Sağlayan Gevşetici Etken	201
49. İleri Görüntüleme Teknikleri	204

50. Bağışık Yanıtsızlık ve Ret	207
51. Katı Organ Nakli	210
52. Böbrek Nakli	215
53. Karaciğer Nakli	219
54. Kalp Nakli	222
55. Kemik İliği Nakli	224
56. Tarihte Cerrahlık	229
57. Tıbbi Uzmanlık Alanlarının Ortaya Çıkışı	234
58. Cerrahi Uzmanlık Alanlarının Ortaya Çıkışı	236
59. Anahtar Deliği Ameliyatları	237
60. Doğum Hizmetleri	239
61. Hastaneler	246
62. Koroner Bakım ve Diğer Yoğun Bakım Üniteleri	251
63. Streptomisin ve Tüberkülozun Kontrol Altına Alınması	253
64. Yüksük Otu	255
65. Cehennemden Gelen Pnömonok ve Antibiyotik Direncin Anlaşılması	259
66. Çocukluk Dönemi Lösemisi İçin Antiviral İlaçların ve Tedavi Yöntemlerinin Geliştirilmesi	263
67. Kanser Hastalığı İçin Kemoterapi Tedavisi	267
68. Radyoterapi	269
69. Rita Levi-Montalcini ve Sinir Büyüme Faktörünün Keşfi	273
70. Hemodiyaliz	278
71. Katarakt ve Retina Cerrahisi ile Görme Yeteneğinin Düzeltilmesi	280
72. Retrovirüsler ve AIDS Tedavisi	283
73. Polimeraz Zincir Tepkimesi	287
74. İnsan Genom Projesi	289
75. Gen Terapisi	292
76. Elektrokardiyografi	294
77. Mitokondriyal İşlev ve Hastalıklar	296
78. Freud ve Biliğaltının Anlaşılması	300
79. Grup ve Aile Terapisi	307
80. 12 Basamak Programları ve Alkol Bağımlılığı Tedavisi	310
81. Metadon Tedavisi	314
82. Şizofreni Tedavisi	316
83. Depresyon Tedavisi	323

84.	Claude Bernard ile <i>DeneySEL Tıbbın İncelenmesine Giriş</i> ve Deneklerin Korunması	332
85.	Doku Kültürü	337
86.	Alkolün Etkisi ve Sağlıklı Olmanın Değeri	339
87.	Profesyonel Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Sigortasının Ortaya Çıkması	344
88.	Kamulaşmış Sağlık Hizmetleri	347
89.	Tek-ödeyici Esasına Dayalı Sağlık Sistemleri	350
90.	Tıp Bilimini Kadınlara ve Azınlıklara Açmak İçin Verilen Mücadele	353
91.	Sağlık Bakım Organizasyonları	359
92.	Koruyucu Hekimlik	361
93.	Çöpleri Ortadan Kaldırma	364
94.	Fiziktedavi ve Uğraşı Terapisiyle Hayata Dönme	366
95.	Öğrenme ve Hafızanın Moleküler Temelleri	372
96.	Neonatoloji (Yenidoğan Bilimi) ve Gerontoloji (Yaşlılık Bilimi)	374
97.	Tüp Bebek Yöntemi ve Blastosist Seçimi	377
98.	Kök Hücre ve Yenileyici Tıp	385
99.	İleriye Dönük, Rastgele, Çift Kör Kontrollü Klinik Deneyler	390
100.	Hasta Hakları	395
	SONSÖZ	397
	NOTLAR	399
	RESİMLER LİSTESİ	408
	DİZİN	410

**Prometheus insanlığa ateşini hediye etti ve onunla birlikte bilimi,
Hekim Apollo, bize
tedavi etme sanatını hediye etti,
ve onunla birlikte merhamet duygusunu.**

Resim 1— Hekim Apollon ve küçük resimde Yunanlı şifacı, bir Homerik savaşının yarasını sararken.

Teşekkür

Yardımlarından ve değerli tavsiyelerinden dolayı Allegra Straus; Sylvie Straus-Figueroa ve Enrique Figueroa; Dr. Harold Gainer; Ruth Gainer; Vivian Gainer; Benjamin Gainer; Dr. Jesse Gainer; Clara Luna Gainer; Dr. Norman Krasnow; Stephan Kass; Irene Kellog; Radha Korman Huszti; Douglas Huszti; Louis Silverstein; Helen Abby Becker; Dr. Stanley R. Yancovitz; Dr. Allan Frances; Benjamin Yalow; Dr. Rosalyn S. Yalow'a teşekkür ederiz.

Teknik destekte bulduklarından dolayı Beth Stadelberger ve Lisa Slovensky'e teşekkürler.

Bizimle aynı soyadını taşıyan fakat aramızda herhangi bir akrabalık bağı olmayan, ama keşke olsaydı dediğimiz Robin Straus'a teşekkür ederiz.

Tükenmeyen fikirleri, ince zevki ve nezaketinden dolayı editörümüz Linda Greenspan Regan ile ve titiz çalışması ve düşünceli öğütlerinden dolayı Jeremy Sauer'e teşekkür ederiz.

Çalışmalarımın büyük bir bölümünü, kırk yılı aşkın süredir birlikte çalıştığım öğrencilerim, dostlarım, iş arkadaşlarım ve hastalarım borçluyum.

Önsöz

Hekim Apollon üzerine yemin ederim...

—Hipokrat Yemini'nden

Bu kitap, bir tıp fakültesindeki “Olgu Sunumu” sırasında bana yöneltilen bir soruya cevap olarak ortaya çıkmış bir eserdir. Nadir görülen hormonal bir bozukluk üzerinde sunum yaptığım sırada, bu bozukluğa sahip bir hastası olduğunu tahmin ettiğim son sınıftaki bir kız öğrenci ayağa kalkarak, “Sizin bütün makalelerinizi okudum *profesör*, hepsi de oldukça ilgi çekiciydi, fakat benim hastam, yapılan testleri ve tedaviyi *karşılamayacak* durumda. Hastalıkların silah olarak kullanıldığı, organ ticaretinin yapıldığı, ırk ve cinsiyet ayrımının burada, bu okulda bile olduğunu göz önünde bulundurursak ... Dr. Straus, tıp fakültesini bırakmamam için bir neden söyleyin bana. Hekimlik mesleğinin nesi güzel bu kadar?” dedi.

“Aklına hep iyi şeyler getir, olumlu düşün,” dedim, cevabımın tatmin edici olmadığını farkında olarak ve bunun farkına varmanın trajikomik mahçupluğuyla. Ardından sadece birkaç saniye içinde bu oldukça karmaşık soruya, tıpkı hüzünlü bir şarkının dizeleri gibi, aklımda bir cevap belirdi. İlkinden daha iyi bir cevap bulmaya çalışırken birden bire çok farklı şekillerde bu soruyu cevaplayabileceğimi düşündüm. Her geçen gün sağlık sektöründe ortaya çıkan sorunların sağlık hizmetlerinin yetersizliğinden kaynaklandığını düşündüm. Bu nedenle, kırk yılı aşkın bir süredir hekim olarak çalışmanın, tıp fakültesinde profesör ünvanıyla ders vermenin, dört tıp fakültesinin bölüm başkanlığını yapmış olmanın, seçkin kişilerle son teknolojiyi kullanarak araştırmalar yapmanın, öğrenmek ve öğretmek için dünyayı dolaşmanın, Çin ya da Hindistan gibi ülkelerin sağlık bakanlıklarıyla görüş alışverişinde bulunmanın verdiği doyurucu tecrübeler ışığında, ciddiyetle çalışarak düşüncelerimi kağıda dökmeye (bilgisayarına) karar verdim. Başlangıçta tıpkı Gustave Flaubert’in hissettikleri gibi, “sadece yazmanın

verdiği keyifle ve kendimi tatmin etmek için... bir de belki Apollon benimle gurur duyar diye..."¹ yazmaya başladım. Fakat proje büyüdükçe, meslekten olmayan zeki birinin görüşüne ihtiyaç duyduğumdan, oğlumu da bu işe dahil ettim. O da zaten başarılı bir gazeteci olduğundan, bana hayır demedi.

"Dünyadaki melekler" arasında sayılan, bizi acı çekmekten kurtaran, bize şifa veren ve hastalıklardan korunmamızı sağlayan hekimler, kalbimizde özel bir yerde olmayı hak ederler. Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin çoğunlukla yıkıcı potansiyele sahip gelişmeler olarak görüldüğü ve ilerleme kavramının sorgulandığı bu zamanda, bu kitapta, insan becerilerinin en kutsalını ele aldık. Tedavi sanatı ve biliminde meydana gelen gelişmeler, insan kültürünün en büyük başarılarıdır ve bunlar arasından en büyük gelişmeyi seçmek oldukça zorlu bir iştir.

Bu kitap, tedavi sanatının gelişimine yön veren bazı büyük fikirleri, kişileri ve başarıları anlatmaktadır. İnsan zekasının, doğasının ve ruhunun üstünlüğünü öven bir eserdir. Sadece tıp tarihiyle ilgili değil, aynı zamanda tıbbın bugünkü durumunu da ele almakta, bununla birlikte bizi biraz olsun düşünmeye ve eyleme geçmeye davet etmektedir. Tıp biliminin nereye gittiğini bilmek istiyorsanız ve toplumu yakından ve tarafsız bir şekilde görmek için etkili bir merceğe ihtiyacınız varsa bu kitap tam size göre. Tıp biliminin, insanlığın yararına hizmet etmesini sağlamak hepimizin sorumluluğudur; burada savunduğumuz en önemli tezimiz budur. Bu kitabı yazarken hem hekimlerden hem de diğer meslek gruplarından aldığım tepkiler, makale ve sunumların sırasındaki tepkilerle aynıydı. Bu kitapta anlatılan ilginç keşif hikayelerinin ve bunların ortaya çıkardığı sorunların insanların büyük ilgisini çekeceğini düşünüyorum. Sağlık hizmetleri günümüzdeki en önemli meseleler arasındadır ve gelecekte de hiç şüphesiz daha fazla tartışılacaktır. Acı ama gerçek olan, sağlık hizmetlerinin bugün bir muharebe alanının ortasında olduğudur ve bu alanda herhangi bir artalan bilgisine sahip olmadan harekete geçmek ya da bir fikir ortaya atmak oldukça tehlikelidir. Fakat bir kenara çekilip, tüm bunlara seyirci kalmak daha da tehlikelidir.

Bu kitapta, tıp alanındaki büyük gelişmeler övülmektedir. Bu büyük gelişmeleri seçerken göz önünde bulundurduğumuz başlıca ölçütler, insanların hayatına büyük etkileri olan fikirler, tedaviler, aletler, kurumlar ya da geleneklerden oluşmaktadır. Genellikle "büyük" kelimesini tanınmış ve üstün gelişmeleri tanımlamak için kullandık. Böylelikle tüm gelişmelere olumlu bir gönderme yaptık. Bu kitapta yer alan gelişmelerin neredeyse tümü, sağlık alanında ve ızdıraplarımızı dindirmede eşi benzeri görülmemiş ilerlemelere neden olmuştur. Bazen de "büyük" kelimesi, o gelişmeye bağlanan umutların yoğunluğuna ve

duyulan heyecana gönderme yapmaktadır. Bu gelişmeler büyük bir değişime yol açsa da, büyüklükleri sorgulanabilir niteliktedir. Bu bağlamda gelişme, tıp bilimini geleceğe taşımasıyla öne çıkar, mutlaka bir ilerlemeye neden olması şart değildir. Belirli gelişmelerin yarattığı etki, zamanla değişebilir. Örneğin insan genom projesi, muazzam potansiyele sahip bir gelişme olduğu halde, hâlâ insanlık yararına kesin sonuçlara ulaşılammıştır. Bu nedenle, kitaptaki gelişmeler listesiyle ilgili mantıklı tartışmalar yaşanacaktır ya da yaşanmalıdır diyelim. Bu nedenle, kitaba konulacak gelişmeleri seçerken hangi ölçütleri temel aldığımızı bilmeniz yarar vardır. Seçtiğimiz her bir gelişmenin, bu kriterlerin birine ya da birkaçına uyması zorunluydu: Bir gelişme;

1. Tıp biliminin yönünü değiştirdiği,
2. Çekilen bir ızdıraba büyük ölçüde son verdiği,
3. Sağlık ve hastalık kavramlarının anlaşılmasında başlıca rol oynadığı,
4. Hastalıkların önlenmesi, teşhisi ya da tedavisinde büyük ilerlemelere neden olduğu için büyük bir gelişmedir.

Tıp bilimi insanın becerisine ihtiyaç duyan bir bilimdir, bu nedenle bu alandaki en büyük gelişmelerin, teknolojik yeniliklerden ziyade insan kaynaklı gelişmeler olmasına şaşırılmamalıdır. Tıptaki insan faktörü, bu alanda hekim olmayan bilim insanlarının değerli katkılarının yanında, çelişkilerin yaşanmasına da neden olmakta ve hayati kararların verilmesini gerektirmektedir. Bilimsel topluluklar, bilimin her zaman sizin gibi insanların görüş ve düşüncelerine ihtiyaç duyduğunu biliyorlar. Kitaptaki gelişmeleri ve bunlar üzerine yaptığımız tartışmalarımızı ilgi çekici, bilgilendirici bulmanızı, nadiren sizi öfkeliendiren yorumlara ve üzerinde tartışma yaratan konulara rağmen tüm gelişmeleri bir ilerleme olarak nitelendirmenizi umuyoruz. Bu büyük gelişmelere karar vermek oldukça meşakkatli bir işti bizim için. Kitaptaki gibi onları bir önem sırasına koymaya çalışmak ise içinden çıkılmaz gözü kara bir işti. Fakat böyle bir işe sadece, yaptığımız sıralamanın insanları düşünmeye sevk etmesini sağlamak ve bunlar üzerinde tartışma yaratmak istediğimiz için kalkıştık.

Keyif almanız, tartışmanız ve kendinizi kitaptan alamamanız dileğiyle!

*Dr. Eugene Straus
West Shokan, New York
Mart, 2005*

Resim 2— Yunan Şifa Tanrısı Aesculapius ve kızı Yunan Sağlık Tanrıçası Hygieia, ellerinde tıp dünyasının sembolü olan "Kadüse" denilen çift yılanlı sihirli asayı tutmaktalar.

1.

Terk Edilmekten Tedavi Edilmeye

Mesleklerin ortaya çıkmadığı ilkel toplumlarda, insanlar henüz farklı sosyal sınıflar arasında dağılmamışken, her kişi bir şekilde kendi kendinin büyücüsüdür; hem kendi iyiliği hem de düşmanlarının kötülüğü için büyüler yapıyordu. Toplumsal ilerleme, bu büyücü insanların arasından özel bir sınıfın ortaya çıkmasıyla gerçekleşmişti; başka bir deyişle bir grup insanın, yetenekleriyle (bu yetenek ister hastalıkları iyileştirmede, geleceği görmede, hava olaylarını düzenlemede, ister toplumun genel olarak yararlanacağı bir şey için kullanılсын) uzmanlaştığı zaman meydana gelmiştir.

—James George Frazer (1854-1941) *Altın Dal* adlı kitabından, 1922

Hastalık fikrine karşı olan tutumlar başkalaşıma uğramakta, zamana ve mekana göre değişkenlik göstermektedir. Hatta çoğumuz hastalıklarla yüzleşmekten korkarız. Tarih öncesi çağlarda avcılık ve toplayıcılıkla geçinen toplulukların eserlerini inceleyen antropologlar, insanlar arasında farklı hastalıklara rastlasalar da tahripkar salgın hastalıklara dair neredeyse hiçbir kanıt bulamamışlardır. Bunun en önemli sebebi, çok hızlı karar verip mantıklı düşü-

nebilmeye dayandınırlır. Kusurlu ya da hastalıklı kişi, şüphesiz yaşadığı gruba ya da göçebe avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan topluluğa ciddi bir tehdit oluştur-maktaydı. Seyir halindeki bu grubun hastalığa olan ilk tepkisi de hastalıklı ola-nı geride bırakmak olabilmekteydi. Bu uygulamaya bir kanıt olarak, cüzzamlı hastalara yapılan muameleyi gösterebiliriz; çok yakın tarihe kadar toplumdan ayinlerle dışlanan bu insanlar, henüz yaşıyorlarken ölüme terk edilirdirlerdi. Bu-gün ise terk etmek ya da geride bırakmak, hasta ya da yaşlılara uygulanan bir seçenek olarak hâlâ karşımıza çıkmaktadır.

Yüzyıllar boyunca hastalıkların nereden geldiğine ve önemine dair çeşitli fi-kiirler ortaya atılmış; çekilen kıtlıktan iklime, kazalardan ya da parazitlerden şey-tan, cadı ya da tanlılar gibi doğaüstü güçlere kadar hastalıkların kökeniyle ilgi-li birçok düşünce başkalaşıma uğrayarak bugüne kadar gelmiştir. Fakat asıl has-talık fikri, bizden, kendi içimizdeki kuruntulardan, ihtiyacı olana şıfa bulma ar-zumuz ise inandığımız dinden, hatta büyülerden² ortaya çıkmıştır. Son yıllarda Batı tıbbında dikkate değer ciddi bir bilimsel yaklaşım oluşmaya başlamış, bu gelişme tıbaa iyileştirici yeni bir güç aşlamıştır.

Bize göre, belki de tıp tarihindeki yegâne ve en büyük gelişme, hastalıklı olan-dan sakınmak ya da onu terk etmek yerine, onu bir çocuk gibi beslemek, koru-mak ve ona bakmakla başlayan gelişmedir. Bu en temel kavram ve hastaya bak-maya verdiğimiz söz olmadan tıbben hiçbir şey mümkün değildir. Geçmişte ya-şanan olaylar günümüzde de görülebilmektedir.³ Hastaya verilen şefkat dolu sağ-lık hizmetine giden bu yol engellerle doludur. Bu iyileştirme yolundaki en büyük engellerden bir tanesi, aynı zamanda onun en büyük destekçisi de olan “para”dır.

Hastalıkların ve tıbbi inançların değerrişime uğraması ve hastalıklarla karşılaş-ma tecrübeleri, çoğunlukla, meydana gelen ekonomik, politik ve toplumsal sı-kıntılıların yansımalarıdır. Tarım alanındaki gelişmeler, nüfusu giderek artan top-lumlara ve bunların birbirlerine oldukça yakın mesafede yaşamalarına neden ol-muştur. Bu da salgın hastalıkların ortaya çıkmasına yol açmış ve artık hasta bi-reyler terk edilen olmaktan çıkmıştır. Toplumlar hiyerarşik yapıyı geliştirdikçe, iş gücünün ve yapılan için değerri daha da artmış ve kaybedilen her birey, emek kaybı anlamına geldiğinden, bu toplulukların gücü de sarsılmaya başlamıştır. Bu farkındalıktan hareketle, hastalığın yayılabileceği, üretime engel olabileceği ve genel olarak toplumu tehdit edebileceği düşünölmüş ve tedavi etme sanatı-nın gelişmesi için ilk kıvılcım çakılmıştır. Tedavi etme fikri geliştikçe, bu alana özel ilgi duyan ve yeteneği olan insanların sayısı da artmaya başlamıştır.

şamanların, ebelerin, çıkıkçılıkların, şıfalı bitki âlimlerinin, kocakarı ilacı yapan

bilmiş kadınların, büyücü doktorların, kesip biçen cerrahların ve iyileştirme gücü olan din adamlarının tümü, hekimlerin ve uzmanların ortaya çıkmasında rol oynayan geleneklere katkıda bulunmuşlardır. Bununla birlikte tıp tarihi, tedavi etme sanatının da yozlaşmaya başladığını bize göstermektedir.

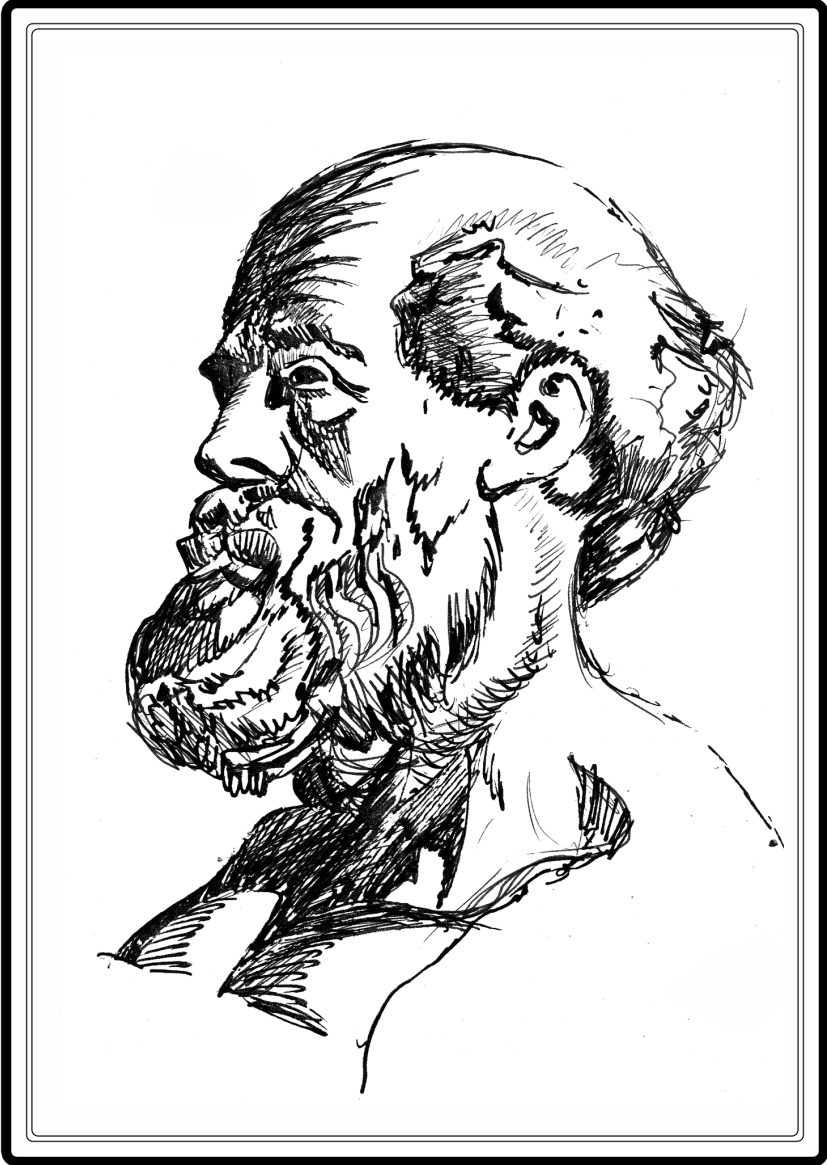
Orta Çağ'da, ekonominin tıbbın içine girmesi, en belirgin ve tahrip edici örneklerdendir. Bu kritik dönemde Avrupa'da doktorluk hizmeti karşılığı alınan haksız kazanç, bilim tarihine damgasını vurmuş belki de en yozlaşmış uygulamalardan biridir. Hizmet karşılığı alınan bu haksız kazanç, tedavi etme geleneğinin gerçek anlamını çarpıtmıştır. Yine de hiçbir olay, bir hayli iyi para kazanan ve kilise tarafından tasvip edilen erkek hekimlerle rekabet edemesinler diye, "büyücü" olarak adlandırılıp toplu halde yakılarak katledilen sayısız kadın hekimin yaşadığı haksızlıktan daha gerçekçi ve yozlaşmış olamaz. Gerçekte, tedavi sektörünün ekonomisi bu iyi huylu hekimlik uygulamalarını o kadar çok etkiledi ki, bu konuyu tıbbi ilerleme konusu içinde ele almak zorunda kaldık.

Nerdeyse tüm kültürlerde tedavi etme kavramı bulunmaktadır. Fakat bu kavram çok karmaşık olmakla birlikte, bugün bile hastalıklara gösterilen olumsuz tepkiler ile şefkat arasında gelip giden değişken bir dengeye otururur; tıpkı AIDS'li hastalara gösterilen tepkiler gibi. Bazı bölgelerde hastalar, kimliklerine, işlerine, sigortalı olmalarına ya da maddi güçlerine bakılmaksızın tedavi edilirken, bazı bölgelerde de hasta, yolun kenarına –o yol hastaneye çok yakın olsa bile– terk edilebilmektedir.

Bilimin ve teknolojinin gelişmesi, hastalıklara karşı daha çok bağışıklık kazanılmasını, bilgisayarlı tomografinin gelişmesini ve gen terapisiyle bizi tanıştıran genetik şifrenin çözülmesini sağlamakta, manyetik rezonans görüntülemenin (MR) paha biçilmez bir buluş olduğunu bize göstermektedir. Fakat en büyük gelişmelerin insani değerler alanında yaşanması gereklidir. Hâlâ en büyük değer bir bireyin diğeri için kaygılanmasıdır. Tarih boyunca insani değerlerin bir gelgit gibi kabarıp alçaldığını gördük, görmekteyiz. Günümüzde sefalet içinde yaşayan insanları düşünün! Bu insanlar bizim hâlâ acı çekene olan duyarsızlığımızı ve geleceğe dair hiçbir kaygı duymadığımızı hatırlatır. Tedavi etme kavramı ve içinde barındırdığı değerler oldukça oynak temellere dayanır ve sürekli tehdit altındadır.

Değişime dair düşümezdeki tüm insanların seslerini duymalıyız ki paranın ve insanın yarattığı havuzda boğulmayalım.

Apollon, efsanesinde, savunmasız ve acı çeken insanların tüm haykırışlarını duymuştu ve tedavi sanatını önce Şiron'a, daha sonra Jason'a, Aschilles'e, Athena'ya ve Aesculapius'a öğretti. İnsanlık olarak bu yüreği içimizde taşımalıyız.

Resim 3— Bütün hastalıkların doğal bir nedeni ve tedavisi olduğuna inanan ve doğaüstü nedenleri reddeden Hekim Hipokrat (MÖ 460-377). Sağlıklı olmayı, vücuttaki “sıvıların” dengede olduğu durum olarak tanımlamıştır.